Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 10 (262) | ГОД VІ | БЕЛАСТОК 5 САКАВІКА 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

«Дом друку» у Беластоку, у якім змяшчаецца рэдакцыя «Нівы».
Фота — Г. РАГАЗІНСКІ

З НАГОДЫ ЖАНОЧАГА СВЯТА — 8 САКАВІКА — ГАЛОЎНАЕ ПРАЎЛЕННЕ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА ЖАДАЕ ЎСІМ ЖАНЧЫНАМ ПОСПЕХАЎ У ПРАЦЫ І ШЧАСЦЯ Ў АСАБІСТЫМ ЖЫЦЦІ.

У СУВЯЗІ З МІЖНАРОДНЫМ ЖАНОЧЫМ СВЯТАМ СКЛАДАЕМ ЖАНЧЫНАМ САМЫЯ САРДЭЧНЫЯ ПАЖАДАННІ.

«НІВА»

Да новых сустрэч!

4 сакавіка г. г. споўнілася пяць год з дня выйсця ў свет першага нумара «Нівы». Цяпер, на парозе другога пяцігоддзя, калі ўжо маем пэўныя дасягненні і вопыт, гэты дзень мае для нас — журналістаў «Нівы» — спецыяльны выраз.

Беласточчына ў развіцці і распаўсюджванні беларускага друкаванага слова адыграла выключную ролю. Тут, у Заблудаве ўжо ў XVІ ст., працягваючы традыцыі Скарыны, друкаваў кніжкі адзін з заснавальнікаў беларускага друкарства Пётр Мсціславец, тут, у Беластоку ў гадах 1862 — 63 выходзіла першая беларуская газета «Мужыцкая праўда», якую рэдагаваў слаўны сын Беласточчыны, адзін з правадыроў студзеньскага паўстання Кастусь Каліноўскі.

Але ад таго часу, калі не лічыць кароткага перыяду дзейнасці савецкай «Вольнай працы», ніводная беларуская газета не друкавалася ў Беластоку. Царызм, а затым санацыя адмаўлялі права на выдаванне на Беласточчыне газеты на беларускай мове. Народная ўлада гэтае натуральнае права нам дала, больш — узяла на сябе ўсе кошты, звязаныя з выдаваннем газеты.

Але ў выніку таго, што ў папярэднім перыядзе не было ў нас часопіса на роднай мове, не было і падрыхтаваных чытачоў, а таксама кадры журналістаў. Гэта была самая цяжкая праблема «Нівы» ў час яе заснавання. Пачалі рабіць мы газету поўныя энтузіязму, але без вопыту труднай і адказнай журналісцкай працы. Вопыт здабывалі мы з чарговымі нумарамі газеты. Кожная яе здабыча нас шчыра радавала, а той ці іншы недахоп — засмучваў. І хоць і цяпер мы яшчэ (прызнаемся адкрыта) не без недахопаў, але яны нам ужо не зганяюць з павекаў сну, бо мы падраслі, пасталелі, пратапталі не адну сцежку да нашых чытачоў і здабылі іх давер. Аб гэтым сведчаць і 8 тысяч лістаў, якія за гэты час атрымалі мы ад нашых чытачоў, і, перш за ўсё, змест іх.

Мы кожны дзень хвалюемся, атрымаўшы чарговую пошту. Лісты пішуць нам розныя людзі, і пішуць аб розных справах. У іх розныя турботы і клопаты, з якімі сустракаюцца людзі ў штодзённым жыцці не выключаючы самых інтымных спраў.

Гэтыя шчырыя адносіны чытачоў да сваёй рэдакцыі найбольш нас цешаць.

Цешыць нас таксама і той факт, што стала пашыраецца колькасць нашых чытачоў, што «Ніву» чытаюць не толькі на Беласточчыне, але і ў цэлай краіне, а таксама за яе межамі.

Гэта нас забавязвае і дае нам стымул да далейшай працы.

Адзначаючы свой юбілей, мы можам запэўніць сваіх чытачоў:

— Усё зробім, каб яшчэ больш наблізіць газету да Вашых патрэб і пажаданняў, каб і ў далейшым адчуваць Вашу ласку, як гэта было ў мінулым пяцігоддзі.

Да новых сустрэч, дарагія чытачы!

Выступае жанчына

Ліга жанчын імкнулася і будзе імкнуцца да таго, каб узрастаў удзел жанчын у жыцці нашага народа, каб узмацнялася грамадская пазіцыя жанчыны, як саўласніка краіны.

(З пастановы II Краёвага з'езду Лігі жанчын).

Гэта факт, што ў апошнія гады адчуваем ўздым сярод нашых жанчын, я б сказала прабуджэнне. Наша жанчына хоча зараз больш ведаць, больш умець, робіцца больш патрабавальнай. Добра гэта!

Даволі паспяхова развіваецца і ўспрымаецца сярод жанчын нашага ваяводства практычная дзейнасць, звязаная з штодзённым жыццём. Не буду многа разводзіцца, а прыгадаю толькі некаторыя цыфры.

У ваяводстве існуе 12 спецыяльных пунктаў, якія даюць парады: юрыдычныя, педагагічныя і аб здароўі.

Усіх парад у 1959 і 1960 гадах было каля 1500, у тым 628-юрыдычных; 500 — аб здароўі, з гэтага 250 — аб свядомым мацярынстве; 300 — педагагічных; 80 — з дамаводства. Дакладаў аб свядомым мацярынстве было 350.

Праводзяцца таксама курсы дамаводства. А вось лічбовыя даныя аб іх:

1957 г. — не было вогуле. 1958 г. — 147: у горадзе 96, на вёсцы 78, удзельнікаў 3227. 1960 г. — 385: у горадзе 98, на вёсцы 287, удзельнікаў 8290.

З паветаў, у якіх пражываюць беларусы, найлепш працуюць жанчыны ў Сямяціцкім і Гайнаўскім. За 2 гады ў Сямяціцкім арганізавана 57 курсаў крою і шыцця — пераважна на вёсцы. Скарыстала з іх 1460 жанчын; 12 курсаў гафту на машыне — скарыстала 240 жанчын; 43 кулінарныя курсы — скарыстала 89 жанчын. 12 студзеня 1961 года ў Сямяцічах жанчыны арганізавалі баль для дзяцей. На ім было 300 малышоў.

Як ужо адзначыла, працавалі і гайнаўскія жанчыны, нягледзячы на тое, што Павятовае праўленне

(Працяг на стар. 4)

Родныя краявіды

ВЁСКА ШЧЫТЫ (Бельскі павет).
фота: Г. РАГАЗІНСКІ

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

3 х жанчына

Жанчыны! Вось тры з іх. Не праслаўленыя, не выдатныя асабліва... Такія, якіх тысячы. Папросту — ж а н ч ы н ы.

Мар'я Кухарчык працуе суддзёю Павятовага суда ў Бельску.

— Што схіліла Вас выбраць прафесію суддзі?

— Працавала я ў адміністрацыі Шэлькоўскай гміны (пав. Макаў Мазавецкі). Там прышлося мне,

як нармальна ў гэтакай працы, сустрэцца з рознымі справамі Часта не зусім згоднымі з правам. Гэта выклікала ў мяне неабходнасць асуджэння і супрацьпастаўлення ўсялякаму камбінатарству і злу. І вось трапілася аказія. Я пайшла вывучаць права.

— Як Вы адчуваеце сябе ў гэтай ролі?

— Я так палюбіла сваю працу, што зараз не замянілася б і з міністрам.

— Якую катэгорыю злачынстваў найчасцей прыходзіцца Вам разглядаць?

— На Бельшчыне найчасцей сустракаюцца гаспадарчыя злачынствы і справы за хуліганства, бойкі.

— Якога падсуднага Вам лепш бачыць перад сабою: жанчыну ці мужчыну?

— Без розніцы.

(Працяг на стар. 5)

Пленум пяцігоддзя

26 лютага г. г. адбылося ўрачыстае пасяджэнне Галоўнага Праўлення БГКТ. У пленуме прынялі ўдзел: прадстаўнік савецкага пасольства Сяргей Пагодзін, прадстаўнік ваяводскага камітэта ПАРП Уладзімір Сенкевіч, куратар Беластоцкай школьнай акругі Чэслаў Лойка і кіраўнік аддзела культуры прэзідыума ВРН Францішак Стачкоўскі.

Удзельнікі пленума вельмі горача ўспрынялі прысланыя павіншавальныя тэлеграмы ад З. Шнэка — падсакратара стану Міністэрства ўнутраных спраў Галоўнага праўлення ТПП-Р, старшыні прэзідыума Таварыства культурнай сувязі з заграніцай у БССР — І. Казлова і старшыні Саюза пісьменнікаў БССР — П. Броўкі.

Хоць пленум быў урачысты, — ён адзначыў пяцігоддзе дзейнасці БГКТ — аднак характар яго быў рабочы. Аб гэтым сведчыць дыскусія, у якой прыняла ўдзел 18 асоб. Дыскутанты не толькі ацэньвалі працу Таварыства на працягу 5 год, але таксама абмяркоўвалі напрамкі дзейнасці Таварыства на будучыню. Пленум станоўча ацаніў пяцігадовую дзейнасць Таварыства і, у прыватнасці, рэалізацыю прынятых на ІІІ-цім З'ездзе пастаноў. Як вядома, гэтыя пастановы забавязвалі Галоўнае Праўленне прысвяціць асаблівую ўвагу працы ў вясковым асяроддзі.

У дыскусіі шмат гаварылася і аб тым, што беларускае асяроддзе ў некаторых раёнах Беласточчыны, напрыклад, у Лапскім ці Дуброўскім паветах усё яшчэ з'яўляецца цалінай у дзейнасці нашага Таварыства.

Удзельнікі пленума неаднаразова падкрэслівалі, што дзейнасць Таварыства ўсё больш стаецца патрэбнай і неабходнай у беларускім асяроддзі, што людзі горнуцца да сваёй нацыянальнай арганізацыі, што ўсё больш людзей удзельнічае ў яе працы.

На працягу пяцігадовай дзейнасці вырасла шмат актывістаў БГКТ, якім вельмі дарагой з'яўляецца праца з людзьмі. Пленум падкрэсліў вялікую ролю штотыднёвіка «Ніва» ў дзейнасці нашага Таварыства. Пленум прыняў пастанову, якая забавязвае Галоўнае Праўленне ў далейшым пашырыць сваю дзейнасць сярод вясковага асяроддзя і звярнуць асаблівую ўвагу на справы беларускага школьніцтва.

Удзельнікі пленума Галоўнага Праўлення далучаюцца да голасу пратэста народаў свету супроць каланізатарскіх злачынстваў у Конга. У сувязі з гэтым пленум пастанавіў унесці 5 тысяч злотых на фонд імя П. Лумумбы.

У арганізацыйным пункце парадку пасяджэння на асабістую просьбу Яўгеня Гарустовіча і Кастуся Грыцука Галоўнае Праўленне звольніла іх ад абавязкаў членаў прэзідыума і на іх месца выбрала Васіля Дзуна з Гайнаўкі і Аляксандра Рафаловіча з Саколкі.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Прэзідыум урачыстага пленума, які адкрывае старшыня БГКТ Лідзія Бялецкая.

Фота — Г. РАГАЗІНСКІ

Ліст ГП БГКТ да Агульнапольскага Камітэта фронта адзінства народа

Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы на сваім пленарным пасяджэнні 26 лютага 1961 года ў Беластоку, ад імя ўсіх членаў Таварыства, салідарызуючыся з магутнай вызваленчай барацьбой каланіяльных народаў супроць каланіялізма, востра асуджае забойства правадыра кангалезскага народа Патрыса Лумумбы і яго таварышаў — прадстаўнікоў легальнага кангалезскага ўрада.

Уключаючыся ў шырокую акцыю, запачаткаваную часопісам «Палітыка», аб стварэнні стыпендыяльнага фонда імя П. Лумумбы, пленум Галоўнага Праўлення БГКТ ў Польшчы пастанаўляе пераказаць на гэты фонд суму 5 тысяч злотых.

Трагедыя Конга працягваецца

Вядома ўжо, што непасрэднымі віноўнікамі забойства прэм'ера Лумумбы і васьмі яго бліжэйшых супрацоўнікаў з'яўляюцца марыянетачныя ўладары Леапальдвіля — Мабуту і Касавубу, Катангі — Чомбе і Касай — Калонджы. Аднак маральную адказнасць за гэтае забойства кангалезскіх патрыётаў нясуць бельгійцы і сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый — Хамаршэльд, які нічога не зрабіў, каб выкарыстаць войскі ААН дзеля наладжання ў Конга спакою, парадку і законнасці.

Абураны гэтымі забойствамі свет вельмі востра асудзіў бяздзейнасць Аб'яднаных Нацый і зверствы бельгійцаў, якія, выкарыстоўваючы дапамогу сваіх марыянетак, намагаюцца захаваць у сваёй былой калоніі як мага найбольш сваіх палітычных і гаспадарчых уплываў. У выніку вострай крытыкі каланізатараў, 20 лютага Савет Бяспекі прыняў рэзалюцыю, запрапанаваную афрыканскімі і азіяцкімі краінамі. Гэтая рэзалюцыя дамагаецца неадкладнага ачышчэння Конга ад бельгійцаў, ліквідацыі палітычных уплываў і вайсковых атрадаў, узначаленых Чомбе, Мабуту і Калонджы і раззбраення гэтых атрадаў. Аднак ад прыняцця яе прайшло ўжо 10 дзён, а Хамаршэльд, які не адмовіўся ад пасады генеральнага сакратара ААН, нічога не зрабіў, каб выканаць пастановы Савета Бяспекі. Можна смела сказаць, што Хамаршэльд адкрыта сабатуе рэзалюцыю Савета Бяспекі па кангалезскаму пытанню. Адначасова колькасць вайсковых і бельгійскіх дарадчыкаў не толькі не змяншаецца, але ўзрастае няспынна з кожным днём. Бельгія канцэнтруе свае мілітарныя сілы на тэрыторыі Руанда-Урундзі, якая знаходзіцца непасрэдна па суседску з усходняй правінцыяй Конга, у якой уладу маюць староннікі Лумумбы, узначаленыя віцэ - прэм'ерам Гізенгай. Гэтыя факты сведчаць аб магчымасці далейшага пагаршэння становішча ў Конга, ствараюць прадпасылкі выбуху грамадзянскай вайны.

Уся праблема заключаецца зараз у своеасаблівым тлумачэнні рэзалюцыі Савета Бяспекі генеральным сакратаром і падначаленымі яму вайсковымі атрадамі ў Конга. Хамаршэльд лічыць прадстаўнікамі кангалезскага народа Касавубу, Мабуту і пакліканы імі ўрад Ілеа. Ахоўвае ён узначаленыя гэтымі палітыкамі вайсковыя атрады і зусім не думае аб правядзенні іх раззбраення. Атрады ААН нічога не робяць, каб перашкодзіць бандам Касавубу і Мабуту ў падрыхтоўцы наступлення супроць усходняй правінцыі, якое можа пераўтварыцца ў доўгую грамадзянскую вайну ў Конга.

Кангалезская трагедыя паглыбляецца. У краіне пануюць голад і хаос. Кіраўнікі плямён, палітыкі і насельніцтва, якія выказваюцца поўнасцю за незалежным і суверэнным агульнакангалезскім урадам, з'яўляюцца ахвярамі праследванняў. Аднак супроць неакаланізатарскіх намаганняў ААН выступае ўсё большая колькасць народаў Азіі і Афрыкі, якія падтрымліваюцца дзяржавамі сацыялістычнага лагера. У антыкаланіяльнай палітыцы афрыканска - азіяцкіх і сацыялістычных дзяржаў заключаецца асноўная надзея на захаванне міру ў Конга.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

У адной з канспірацыйных кватэр, якую наведвалі таксама нямецкія афіцэры, заляцаючыся да яе гаспадыні, разведчык Гнедзюк амаль не прычыніўся да атручання Кузняцова. Але ў апошняй хвіліне памылка выявілася. Яна была вынікам строгай канспірацыі. Адзін разведчык не ведаў аб працы другога.

У ДЗЕНЬ НАРАДЖЭННЯ ГІТЛЕРА

Яркі вясенні дзень. Цэнтральная плошча ў Роўна ачэплена фельджандармерыяй. Навокал трыбуны сабраліся «пачэсныя госці»: афіцэры, чыноўнікі райхскамісарыята, «фалькедойчы». Над трыбунай велізарны партрэт Гітлера. У цэнтры трыбуны, падаўшыся целам наперад і выцягнуўшы руку, застыў высокі сыты фашыст у парадным генеральскім мундзіры.

Нерухома стаяць салдаты. Паміж імі і тратуарам — рэдкі натоўп гараджан.

Сярод іх мільганула канфедэратка Жоржа Струцінскага, за ёю — чорны капялюш Шаўчука...

А ў групе гасцей, ля трыбуны, можна прыкмеціць знаёмыя фігуры франтаватага лейтэнанта і худзенькай дзяўчыны, якая апіраецца на яго руку.

Генерал на трыбуне крычыць у мікрафон. Дзяўчына шчыльней прыціскаецца да свайго спадарожніка, ціхутка пытае:

— Хто гэта?

— Урадавы прэзідэнт Пауль Даргель, — таксама ціха адказвае той.

— Першы намеснік Коха?

— Так.

Генерал працягвае прамову:

— Мы прышлі сюды загадваць, а тыя, каму гэта не падабаецца, няхай ведаюць: мы будзем бязлітасны!

— Хох! — крычаць фашысты.

— Хох! — галасней ад іншых гучыць голас Кузняцова.

— А той, справа? — распытвае Валя.

— Які?

— Справа ад Даргеля...

Худы, доўгі генерал вылупленымі вачыма водзіць па плошчы. Вось яго позірк каўзануў па групе «гасцей». Валі паказалася, што генерал паглядзеў на яе.

Таксама намеснік гаўляйтэра, — шэпча Кузняцоў. — Галоўны суддзя Украіны.

— Функ?

— Так. Цішэй.

— Той самы? — ужо шэптам працягвае Валя — Галоўны кат?

— Так...

Даргель надрываецца:

—Прэч літасць! Літасць — гэта ганьба для сільных!

На трыбуну падымаецца рослы, з чырвоным тварам генерал.

— Кох? — шэпча Валя.

— Не, адказвае Кузняцоў. — Гэта фон Ільген, камандуючы спецыяльным войскам. Карнік.

Эрыха Коха няма, і, відавочна, ужо не будзе яго на парадзе. Тое, да чаго так імкнуўся Кузняцоў, да чаго ён унутрана падрыхтаваўся, чаго так пакутліва, напружана чакаў, не здзейсніцца. Дарэмна чакаюць сігнала Шаўчук і Жорж Струцінскі, Круцікаў, Гнедзюк і іншыя, змешаныя ў натоўпе разведчыкі, якіх Кузняцоў не ведае і якія не ведаюць яго. Усе яны чакаюць яго сігнала, чакаюць з такой жа пакутлівай і прагнай нецярплівасцю, з якою сам Кузняцоў чакае з'яўлення Коха, каб пачаць «камандаваць парадам». Але ўрачыстасць набліжаецца да канца, а гаўляйтэра ўсё няма і няма на трыбуне.

— Усё, — шэпча Валя.

На трыбуне — рух. Генерал Даргель накіраваўся да выйсця. Рух на трыбуне перадаўся групе «гасцей»: загаварылі, пачалі расходзіцца. Кузняцова нехта аклікнуў.

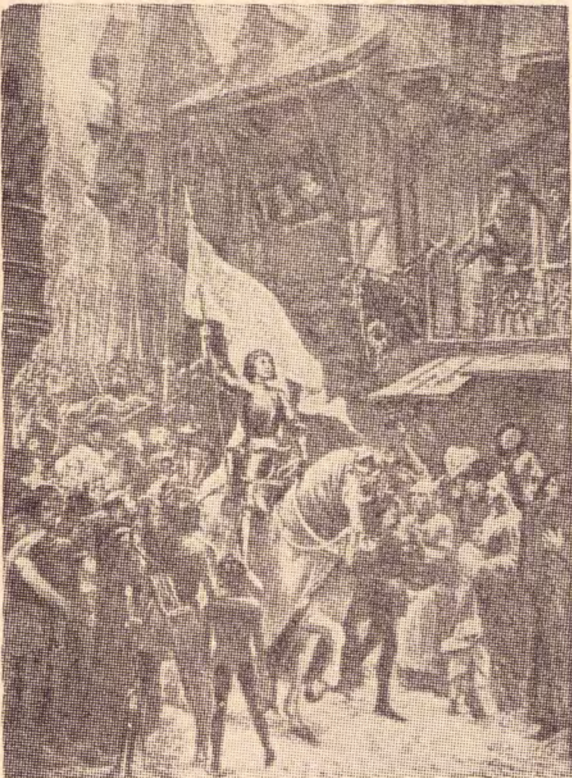
— А-а! Макс Ясковец!

— Рад бачыць вас, лейтэнант! Рад бачыць вас, фрелейн.

На Яскоўцы сёння замест чорнай шынелі гестапаўца светлае, добра сшытае цывільнае паліто. Сёння больш, чым калі-небудзь, усё ў ім выклікала агіду: і гэтае паліто, і гэтая галава з тварам бульдога і адтапыранымі вішнёва - чырвонымі ву-

(Працяг на стар. 4)

СЛАЎНЫЯ ЖАНЧЫНЫ

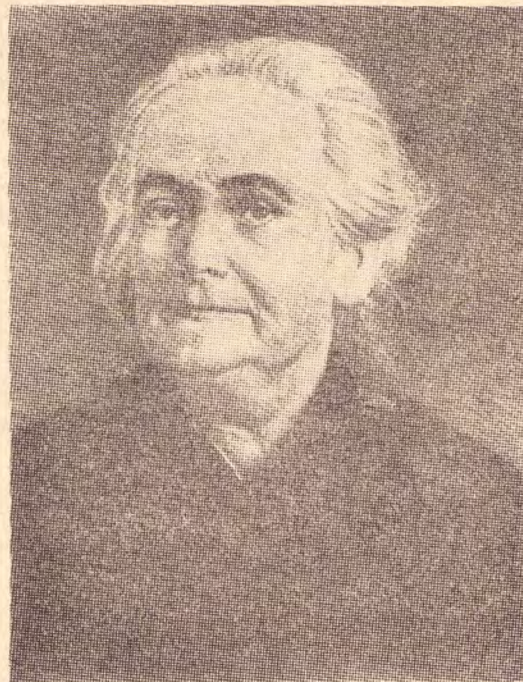
ЖАННА Д'АРК (жыла 1412—1431) — гераіня французскага народа. Сялянка з вёскі ў Латарынгіі. Калі каралеўскія прабадыры не маглі пераадолець англійскіх захопнікаў, Жанна стала на чале войска і вызваліла краіну.

Французскія феадалы зляякаліся Жанны — простай сялянкі, за якой сталі народныя масы, і здрадай выдалі яе англічанам. Царква прыпісала ёй чары і спаліла на кастры.

ЖОРЖ САНД (мужчынскі псеўданім Аўроры Дзюдзеван — **(1804 — 1876)** — вядомая французская пісьменніца. Першая ў літаратуры выступіла за эманцыпацыю жанчын, — супроць тагачасных форм шлюбу, якія прыніжалі годнасць жанчыны.

Яе штодзённае жыццё было таксама бунтам супраць умоў, у якіх павінна быць жыць жанчына. Жорж насіла мужчынскую вопратку, курыла, паводзіла сябе як мужчына.

КЛАРА ЦЭТКІН (1857 — 1933) — выдатны дзеяч германскага і міжнароднага рабочага руху, адзін з заснавальнікаў Камуністычнай партыі Германіі. Ад 1892 г. праз 25 год была рэдактарам газеты «Глейхейт» — баявога органа міжнароднага жаночага руху.

З 1920 года — дэпутат рэйхстага.

МАРЫЯ КЮРЫ - СКЛАДОЎСКАЯ (1867—1934) — славуты польскі фізік і хімік, заснавальнік новай галіны ў навуцы - радыёактыўнасці. Першая адкрыла радыёактыўныя рэчывы: полон і рад.

Была першай жанчынай - прафесарам Парыжскага ўніверсітэта, дзе ўпершыню ў свеце пачала чытаць лекцыі па радыёактыўнасці.

Двойчы лаўрэат узнагароды Нобля.

ГАЛІНА ЎЛАНАВА — заслужаная савецкая танцоўшчыца. Цэлым светам прызнана найлепшай балерынай нашых часоў.

СІРЫМА БАНДАРАНАЙКЕ — цяперашні прэм'ер і міністр замежных спраў Цэйлона. Вядзе разумную мірную палітыку суіснавання і супрацоўніцтва з усімі народамі свету.

РАДЗІМА НАЗЫВАЛАСЯ - ДАРАГАЯ МАЦЯРЫНСКАЯ СТАРАНА

Як жылося пад уладай жанчыны

ВЕРА ЛЕЎЧУК

Калі гэта было? — скажа насмешліва скептык. А тымчасам факт, што **сапраўды было**, не падлягае сумненню. На гэтую тэму існуе многа навуковых прац і матэрыялаў, з якіх можам даведацца — **ЯК БЫЛО.** І гэта будзе напэўна найцікавейшае. Але, каб не пакінуць скептыка без адказу, скажу, што матрыярхат існаваў у дагістарычныя часы, а пэўныя формы яго знаходзім яшчэ і цяпер у многіх плямён нецывілізаваных, аб чым будзе далей.

ДЗЕ ІСНАВАЎ МАТРЫЯРХАТ? УСЮДЫ! Вучоныя не ведаюць такога старажытнага народа, які б меў іншае права, чым жаночае - мацярынскае. Да такіх народаў належылі: вавілаціяне, асірыйцы, егіпцяне, грэкі, скіфы (нашыя найдалейшыя продкі), галлы, іберыйцы, германцы і г. д.

ЯК ТАДЫ ЖЫЛОСЯ?

Жанчына была кіраўнічкай і начальніцай сям'і і роду. Яна карысталася высокім паважаннем як у доме, так і ў цэлым племені. Яна міратворца, суддзя, свяшчэннаслужыцель. Жанчына была недатыкальнай. Забойства маці лічылася самым цяжкім злачынствам, якое павінны былі адпомсціць усе мужчыны.

Вось што расказвае Тацыт — старажытны гісторык: «Германцы думаюць, што ў жанчыне жыве нешта святое і прарочае, таму яны з павагай адносяцца да яе слоў і да яе парад».

Жанчыны ў сваім племені і родзе трымалі дасканалы парадак. Калі было трэба, стасавалі суровыя правілы і бяда, напрыклад, мужчыне, які быў лянівы, бо замала спрытна ці сумленна ўносіў сваю долю для ўтрымання ўсіх. Яго праганялі з свайго роду (значыць жаночага) і ён вяртаўся да роду, з якога выйшаў, дзе таксама прымалі яго неахвотна. **ЛЯНІВЫМ І НЕСУМЛЕННЫМ НЕ БЫЛО МЕСЦА СЯРОД СУМЛЕННЫХ.**

Усё тады было супольнае — гаспадарка, склады ежы. Супольна працавалі, супольна карысталіся здабыткамі працы. Кожны сумленна стараўся папоўніць супольныя багацці.

У часе матрыярхату не было крывавых войнаў. Жанчына ўмела забяспечыць мір для сваіх дзяцей, мужоў і для сябе. Паасобныя плямёны паважалі ўзаемна свае тэрыторыі. Калі, аднак, здараліся выпадкі нападзення аднаго племені на іншае, такое племя атрымлівала належны адпор не толькі ад мужчын, але і ад жанчын. Як сцвярджае Герадат (старажытны грэчаскі гісторык), у скіфаў дзяўчына магла выйсці замуж толькі пасля таго, як яна забіла прынамсі аднаго ворага.

У тыя часы фізічная і духоўная розніца паміж мужчынамі і жанчынамі была намнога меншай, чым цяпер. Жанчына не ўступала ні па фізічнай сіле, ні па спрытнасці мужчыне.

Радство ішло па лініі маці. «Спытайце лікійца, — гаворыць нам Герадат, — хто ён такі, і ён у адказ табе скажа сваё ўласнае імя, потым імя сваёй маці і г. д. — па жаночай лініі. Мала таго, калі жанчына з данага племені выходзіла замуж, напрыклад, за іншаземца, то яе дзеці былі паўнапраўнымі грамадзянамі свайго народа. Але калі мужчына жаніўся з іншаземкай, яго дзеці не мелі ніякіх праў.

Свабоднае становішча жанчыны ў эпоху мацярынскага права садзейнічала развіццю прыгажосці жанчыны, падымала яе гордасць, годнасць і самастойнасць. Вопратку жанчыны насілі свабодную; яна плаўна ападала з плеч, пакідаючы голымі рукі і ногі.

Жанчына ў той час займала становішча, якога з тых пор ніколі больш не займала.

Асабліва доўга ўтрымлівалася мацярынскае права ў Спарце (старажытная дзяржава на поўдні Грэцыі).

З часам мацярынскае права замяніла бацькоўскае. Як адбыўся гэты пераход у паасобных выпадках — цяжка сказаць. Большасць вучоных на падставе, асабліва старажытных твораў літаратуры, схіляецца да думкі, што не прайшоў ён мірна. Жанчыны аказвалі моцнае супраціўленне.

Цікавымі з'яўляюцца словы нямецкага дзеяча і вучонага Аўгуста Бебеля (1840 — 1913), якія прыводжу:

«ПРЫЗНАННЕ МАЦЯРЫНСКАГА ПРАВА АБАЗНАЧАЛА КАМУНІЗМ, РОЎНАСЦЬ УСІХ: З'ЯЎЛЕННЕ БАЦЬКОЎСКАГА ПРАВА АБАЗНАЧАЛА ПАНАВАННЕ ЎЛАСНАСЦІ І РАЗАМ З ТЫМ ПРЫГНЕЧАННЕ І ПРЫНІЖЭННЕ ЖАНЧЫНЫ».

(Працяг на стар. 6)

Дзядзька Лявонь ў галоўнага рэдактара „Нівы" у дзень выпуску свежага нумара

— Чаў, мілы рэдактар! Хай твае гады будуць нязлічаны!

«Чужую бяду рукамі развяду, а са сваёй не спраўлюся. Зноў самую залатую думку выкінулі»

— Не бядуй, дзядзька, гэта табе на здароўе пойдзе. Ты яшчэ напішаш такое, што нашы чытачы праз цэлы тыдзень за жываты будуць хапацца. Ты толькі пачытай крыху адпаведных кніжачак. Рэкамендаваць магу з сваёй бібліятэкі.

«Літаратурныя гутаркі, па-нашаму. Выходзіць, людзі добрыя, што я цёмны чалавек, тэорыі не ведаю».

ВЫСТУПАЕ ЖАНЧЫНА

(Працяг са стар. 1)

Лігі жанчын у Гайнаўцы, старшынёй якога з'яўляецца дырэктар Беларускага ліцэя А. Тропак, не мае ніякіх умоў для працы. Было тут уладжана 150 інтэрвенцый; 18 дзяцей накіравана ў Дом дзіцяці па прычыне раскладу сям'і.

Падаю даныя (без 1961 года) з паветаў, у якіх жывуць беларусы:

Павет	Колькасць гурткоў Лігі жанчын		Колькасць членаў Лігі жанчын	
	агулам	у гэтым гурткоў вясковых гаспадынь	агулам	у гэтым членаў гурткоў вясковых гаспадынь
Гайнаўскі	55	35	1068	616
Бельскі	47	28	997	570
Беластоцкі	57	49	1211	811
Сакольскі	46	26	688	345
Сямяціцкі	54	40	963	611
Дуброўскі	33	30	494	412

Пры некаторых прадукцыйных спулдзельнях — Крывая ў Бельскім, Ваські ў Гайнаўскім, Тымянка і Вулька Нурэцкая ў Сямяціцкім — паўсталі Жаночыя рады, задачай якіх м. інш. супрацоўнічаць з кіраўніцтвам спулдзельні.

19 лютага ў Беластоку адбылася Ваяводская канферэнцыя Лігі жанчын. Яна была вельмі цікавай і канструктыўнай.

Пастанова, прынятая на канферэнцыі, асабліва моцна падкрэслівае актуальнае заданне: мабілізацыя жанчын да ўдзелу ў набліжаючыхся выбарах у Сейм і да рад нарадовых.

Не ўсюды на свеце жанчыны маюць выбарчыя правы. У нас маюць. Наша ўлада дала жанчынам роўныя правы ва ўсіх галінах жыцця. Ад жанчын залежыць, каб умелі з іх карыстаць для сябе, для сваіх мужоў і дзяцей. А масавы ўдзел жанчын у выбарах будзе доказам, што наша жанчына чуецца сапраўдным гаспадаром краіны.

В. Л.

СЛЕДАМ НАШАЙ ІНТЭРВЕНЦЫІ

„Ніва" дапамагла

Першы ліст рэдакцыя атрымала 19 кастрычніка мінулага года. Яго аўтар, Яўгенія Баран, вучаніца VIII класа Беларускага ліцэя ў Бельску, у прыватнасці, пісала: «...Калі была я ў II кл., памёр мой бацька. Ад таго часу стала нам цяжка жыць. Маці сама адна мусіла працаваць на пяцёра малых дзяцей... Пражыла я ўжо ўсё: голад і холад. Вядома, як жывуць сіроты... Мой старэйшы брат — інвалід. Ён вучыцца ў інвалідскай школе. Хацела б і я вучыцца, толькі няма да гэтага магчымасці. Не хапае грошай, каб заплаціць за інтэрнат. Я вось апісала прашэнне да Кураторыума ў Беластоку, каб прынялі мяне ў «Дом дзецка». Праходзяць месяцы і няма ніякай весткі».

Прадстаўнік рэдакцыі звярнуўся з гэтай справай да Кураторыума ў Беластоку. Аддзел апекі над дзяцьмі паінфармаваў яго, што Кураторыум не дыспануе ўжо грашовым фондам на дапамогу сіротам, а «Дом дзецка» ў Беластоку не мае свабодных месц для дзяўчынак. Рэдакцыя аднак меркавала, што нейкі выхад трэба знайсці. Пакрыўджаную лёсам сірату нельга аставіць без дапамогі. І выхад знайшоўся. Рэдакцыя магла паведаміць Яўгеніі Баран, што... «Кураторыум можа даць Вам месца ў «Доме дзецка», які знаходзіцца ў Элку. Трэба Вам неадкладна напісаць заяву аб перанясенні з ліцэя ў Бельску да ліцэя ў Элку і гэтую заяву як найхутчэй праз дырэкцыю свайго ліцэя накіраваць да Кураторыума (Аддзел агульнаадукацыйных школ)».

Наступны ліст ад Яўгеніі Баран прынёс нам пісьманосец роўна за два месяцы — 19 снежня 1960 г. Прачыталі мы ў ім: «...Усё чакаю афармлення маёй справы, а тут нічога няма. Дапамажыце».

Агульнаадукацыйны аддзел Кураторыума высвятліў нам, што ніякага прашэння аб перанясенне да Элку з Бельскага ліцэя не атрымаў і таму нічога не можа зрабіць. Пасля спраўджэння аказалася, што справай няўмела пакіравала дырэкцыя Беларускага ліцэя ў Бельску. Адказ, які рэдакцыя выслала на ліст Я. Баран, дапамог ліквідаваць і гэты недагляд. Атрымала яна месца ў «Доме дзецка» ў Элку і запэўнена было ёй месца ў Элцкім ліцэі. Аднак перанясенне вучаніцы з адной школы ў другую не было б карысна з педагагічнага і выхаваўчага бакоў. Апрача гэтага Я. Баран выхавалася ў беларускім асяроддзі. Зараз таксама жыве і вучыцца ў гэтым жа асяроддзі. Нечаканая змена асяроддзя, якая, зразумела, наступіла б у выніку перанясення яе да Элку, магла б зашкодзіць у выніках навучання. Знайшоўся, аднак, спосаб і на гэта. Кіраўнік «Дома дзецка ў Элку, Ірэна Саколаў, згадзілася аставіць Я. Баран у Бельскім ліцэі і пакрываць усе кошты яе ўтрымання ў інтэрнаце і ў школе. Аддзел апекі над дзяцьмі Кураторыума Беластоцкай акругі таксама адобрыў такое вырашэнне справы. Тады рэдакцыя атрымала ад Яўгеніі Баран 26 студзеня бягучага года чарговы, чацвёрты ліст, але гэтым разам апошні і найбольш прыемны.

«Вельмі Вам дзякую, пісала яна, — за тое, што мне ахвотна дапамагаеце, каб я магла вучыцца. Я вельмі здаволена, што буду вучыцца тут, у Беларускім ліцэі».

Мы таксама вельмі здаволены тым, што беднай дзяўчыне створана ўсе неабходныя абставіны для спакойнай навукі. Так як у справе Яўгеніі Баран, так і ў ва ўсіх іншых справядлівых справах нашая рэдакцыя заўсёды ахвотна дапаможа сваім чытачам.

(вр)

(Працяг са стар. 2)

шамі, і пявучы ялейны голас. Кузняцоў глядзеў на Яскоўца і, здаецца, толькі цяпер з яркай яснасцю зразумеў усё, што здарылася. Ён не страляў, не «камандаваў парадам», як хацеў, і невядома, калі яшчэ прадставіцца такая аказія. Цяпер ён будзе слухаць балбатню Яскоўца і балбатаць разам з ім і яму падобнымі; дык — да позняга вечара. А там на некалькі гадзін ён стане нарэшце самым сабою. Але гэта толькі на некалькі гадзін. А з раніцы зноў — Ясковец, зноў чужыя, да раз'юшанасці ненавісныя твары...

— Пойдзем, Валя, — гаворыць ён. — Пара.

Выходзячы з плошчы, ён прыкмеціў — панура ідуць браты Струцінскія. Вось пакідае плошчу Шаўчук, вось яшчэ знаёмы твар — таксама, здаецца, нехта з атрада... Колькі іх тут! Хочацца падыйсці, сказаць некалькі слоў... Але не Ён незнаёмы з імі, ён — немец; ідзе з высока паднятай галавою і толькі мацней прыціскае да сябе руку сваёй спадарожніцы.

ПРЫСЯГА РАЗВЕДЧЫКА

На другі дзень Валя сказала Кузняцову, што сустрэла аднаго знаёмага, мясцовага жыхара.

— Ён даўно ведае ўсю нашу сям'ю, — сказала Валя. — Ён прызнаўся, што быў звязаны з польскім падполлем, але адышоў. Хачу, гаворыць, займацца справай, а там — ні назад, ні наперад. Дапытваўся, ці не ведаю ў Роўна савецкіх падпольшчыкаў.

— А які ён чалавек? — Толк з яго будзе?

— Трэба прыгледзецца. Сям'я ў іх была добрая.

— Пазнаём мяне з ім!

На другі дзень адбылася сустрэча. Новы знаёмы аказаўся карчакаватым маладым палякам. Па-руску ён гаварыў дрэнна і крыху баяўся. Відавочна, яго бянтэжыў мундзір Кузняцова. Звалі яго Ян Камінскі.

— Ёсць у вас знаёмыя ў Роўна? — адразу спытаў Кузняцоў.

— Шмат.

— Немцы?

— Ёсць і немцы. Ёсць адзін па прозвішчы Шмідт.

— Дзе ён служыць?

— Недзе пры райхскамісарыяце. Ён дрэсіруе сабак для аховы Коха.

— Як называецца польская падпольная арганізацыя, у якой вы былі?

— «Звёнзэк валькі збройнэй». Яна звязана з Варшаўскім цэнтрам і з Лонданам. Збіраюцца, гутараць, а няма ніводнага выступлення. Я так не магу, я хачу змагацца!

«Шкада, — падумаў Кузняцоў, — а давядзецца яго расчараваць». І сказаў Камінскаму:

— Вельмі добра, што вы рвяцеся да сапраўднай справы. Толькі куды вы не прыдзеце, зноў будзе не зусім тое, чаго хочацца вам. Страляць хутка не давядзецца. І, шчыра кажучы, я не ведаю, ці давядзецца наогул. Ці маглі б вы даваць нам пэўныя звесткі, памагаць?..

Камінскі апусціў вочы, падумаў і цвёрда адказаў:

— Добра.

— Пішыце прысягу!

Камінскі паслухмяна ўзяў у рукі каранлаш.

— Клянуся, — пачаў дыктаваць Кузняцоў, — заўсёды, усюды, усімі спосабамі знішчаць фашыстаў, нямецкіх і ўсялякіх, да тых пор, пакуль яны жывуць на зямлі, пакуль сам я жывы і ў стане змагацца. І калі для гэтага спатрэбіцца маё жыццё, клянуся, што не пашкадую і жыцця. Самыя страшэнныя ахвяры і мукі, любыя катаванні, якія яны могуць для мяне вынайсці, не прымусяць мяне адступіцца ад маёй клятвы. Калі ж я яе парушу, хай мае таварышы расстраляюць мяне, а імя маё забудуць.

Камінскі прачытаў словы клятвы і старанна вывеў унізе сваё прозвішча.

— Памятайце, — папярэдзіў Кузняцоў, — ніякага шума. Ваша справа — збіраць звесткі аб гітлераўскай арміі і аб дзейнасці фашыстаў на Украіне, выконваць даручэнні, якія будуць перадавацца вам праз Валю. Вы зразумелі мяне?

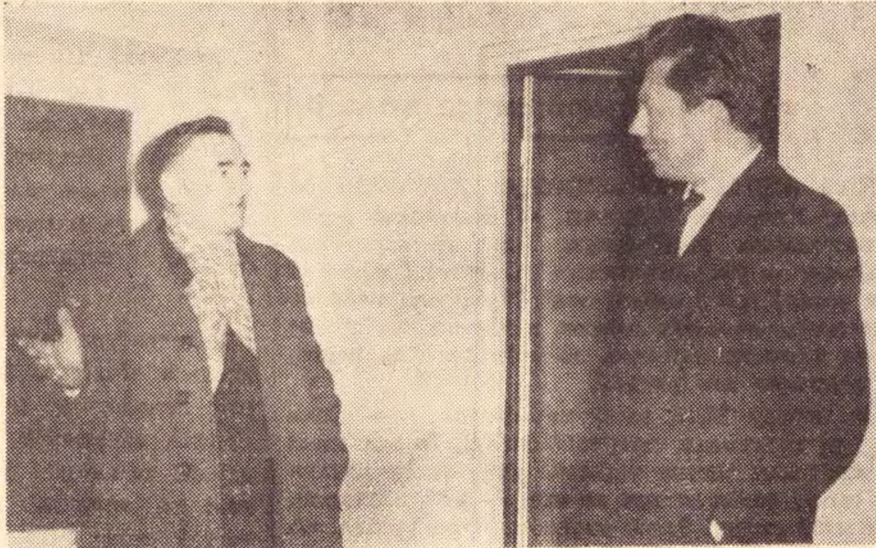
— Добра, зразумеў, — згадзіўся Камінскі.

— Заданне атрымаеце заўтра. Валя сама вызначыць вам месца і час сустрэчы. І яшчэ адно: не забывайце — са мною вы незнаёмыя.

(Працяг за тыдзень)

— Ніяк не разумею, шаноўны рэдактар, да чаго гэта ты. «Жыццё святога Нікадыма» чытаў, «Соньку залатую ручку» чытаў, «Сто цудаў чорнай магіі» чытаў, а ты робіш тонкі намёк, што я тэарэтычна непадкаваны.

— Гэта ж, калі не памыляюся, вучыць мяне збіраешся.

— Глядзі, даражэнькі, бо перастану пісаць.

Здымкі — Генрык Рагазінскі

ДАРОЖНЫЯ ДАСЯГНЕННІ БЕЛЬШЧЫНЫ

За гады народнай улады на Бельшчыне пабудавана 99 км. новых брукаваных дарог і вясковых вуліц. У гэтым ліку 23 км. дарог і вуліц пабудавана грамадскім чынам. Вартасць гэтага чыну складае суму 20 мільёнаў зл.

За 16 год на дзяржаўных дарогах паложана 78 км маставой з смалы, а таксама адрамантавана 110 км брукаваных дарог.

Многа за гэты перыяд пабудавана мастоў. І так пабудавана 82 масты на лакальных дарогах агульнай даўжынёю 634 м. У гэтым ліку пабудавана 22 жалеза - бетонныя масты.

Планы дарожнага аддзела ў Бельску на найбліжэйшы перыяд прадугледжваюць будову 34 брукаваных дарог, будову 10 жалезабетонных мастоў. Апрача таго запланавана ў хуткім часе пабудаваць 20 км. шашы, спалучаючай Бранск з Дзятковічамі і Боцькі з Мілейчыцамі. Варта таксама адзначыць тое, што большасць гэтых дарог і шос высаджаны ліставымі дрэвамі.

Па шасейных дарогах Бельшчыны за санацыі не ездзілі трактары. Зараз сяляне, згуртаваныя ў сельскагаспадарчых гуртках, маюць больш 20 трактараў. На сялянскіх дарогах матацыкл быў у мінулым вялікай рэдкасцю. Зараз больш 1000 гаспадароў Бельшчыны маюць уласныя матацыклы.

М. Х.

ПРАЦЯГ СА СТ. 1

З х ЖАНЧЫНА

— Дазвольце запытаць аб вашае сямейнае становішча?

— Калі ласка, у мяне муж і васьмігадовае дзіця.

— Як вы праводзіце час пасля працы?

— Папраўдзе, гэтага часу ў мяне амаль няма. У судзе знаходжуся я па 11 — 12 гадзін. У дадатак, ад лістапада мінулага года з'яўляюся старшынёю Павятовага праўлення Лігі жанчын. Гэта паглынае амаль увесь час, якім я вогуле дыспаную. Рэшту прысвячаю хатнім справам і самаадукацыі.

— Як вы намераны сустрэць сваё свята — Міжнародны дзень жанчын?

— Прадбачваем урачыстую акадэмію, можа з мастацкай часткай і танцамі, можа будуць нейкія падаркі... Але аб гэтым павінны паклапаціцца ўжо мужчыны.

— А цікава, ці атрымалі Вы ў мінулым годзе на дзень 8 сакавіка які-небудзь падарак ад свайго мужа?

— На жаль не, толькі пажаданні.

— Чаго Вы сабе жадалі б?

— Сабе і не толькі сабе, а ўсім маткам жадала б, каб нашыя дзеці не перажывалі таго найстрашнейшага гора, якое нам давялося перажыць, каб яны не ведалі, што такое вайна.

*

Прасторныя залы бавоўнянага камбіната ў Фастах пад Беластокам. Магутны гул фабрычных станкоў заглушае прывітанні, з якімі звяртаюся да маладой работніцы, Олі Лукашук.

— Якая Ваша спецыяльнасць? — пытаю.

— Гэта ёсць, — высняе яна, — падрыхтоўчы аддзел сярэднягрубай прадзільні. Я працую на машынах, якія расцягваюць бавоўну на тасьму. Прадукт маёй працы ідзе на машыну, якая называецца банкаброшам (вжэцёнярка) і там бавоўна намотваецца на шпулі.

— Доўга Вы тут працуеце?

— Ужо чацвёрты год.

— А дзе раней былі?

— Мае бацькі хлебаробы. Яны жывуць у вёсцы Вулька Нурэцкая ў Сямяціцкім павеце. Я там радзілася і вырасла, там закончыла пачатковую школу. Заставацца на бацькоўскай гаспадарцы не было як. Сям'я ў нас вялікая, а зямлі мала і яна вельмі ж дрэнная. Выразшыла я пакінуць сваю вёску. Спачатку разам з некалькімі сяброўкамі з роднай вёскі нанялася да працы ў аднаго агароднíка ў мясцовасці Зялёнка пад Варшавай. Праца была вельмі цяжкая. Працаваць прыходзілася ад досвітку

да ночы, а я была тады не ўзрослай дзяўчынай. Ды і, праўду кажучы, не хацелася мне затрачваць маладыя сілы на тое, каб багацеў уласнік. Пакінула я гародніка, прыехала дадому і звярнулася з просьбай аб працу да Павятовага аддзялення працы ў Сямяціцах. Там мяне накіравалі сюды. Тут прайшла двухмесячны падрыхтоўчы курс і стала прадзільшчыцай.

— Колькі Вы зарабляеце?

— Больш - менш 1800 злотых.

— То зусім нядрэнна.

— Магло б быць больш. Ёсць у нас работніцы, якія зарабляюць па звыш дзве тысячы.

— Ну добра, напрыклад, хто-небудзь запрапанаваў бы Вам працу сакратаркі з дзвюхтысячнай зарплатай: згадзіліся б Вы пакінуць сваю прафесію прадзільшчыцы?

— Ніколі ў свеце!

— Як Вы правялі сваё свята, восьмага сакавіка, у мінулым годзе.

— О, вельмі ж прыемна! Атрымала ўзнагароду! Рада прафсаюза завода падрыхтавала нам урачысты баль. Было віно, пірожнае, танцы, мужчыны ўпрыгожылі нашыя станкі кветкамі.

— Чаго Вы жадалі б сабе?

— Пажаданняў ёсць шмат, але найбольш жадала б здароўя сваім бацькам.

*

Вёска Спічкі ў Бельскім павеце.

Найперш звонкім кудахтаннем сустрэла мяне стада курэй, а потым выйшла гаспадыня, Вера Хаманская і я апынуўся ў яе хаце.

— Сям'я ў Вас вялікая?

— Я, муж і трое дзяцей. Наймалодшаму 6 год, а старэйшаму — 11.

— Даўно Вы замужам?

— Год 15 ужо хіба будзе.

— Ці вы што-небудзь чулі пра Міжнародны дзень жанчын — восьмае сакавіка?

— Чуць, то чула. У нас вёска зрадыёфанізаваная і ў кожнай хаце вісіць «точка». Праз радыё гаварылі, што гэта нейкае жа-

ночае свята, але ў нас ніхто яго не святкуе. Поп у царкве нічога не ўспамінаў і ў гміне солтысу нічога не загадвалі, то і мы не святкуем. Зрэшты, калі ў гаспадарцы ёсць час на святкаванне? То дзеці накармі, то жывёліне падрыхтуй, то ў поле бяжы. Усё, як у манежу. Ці восьмае, ці не восьмае сакавіка — усё аднолькава. Нават на Вялікдзень чалавек не можа добра адпачыць.

— Вельмі прыгожыя ў Вас плахты, — заўважыў я, гледзячы на пакрыццё ложка. — **Ці гэта Ваш уласны выраб?**

— А чый? Сама ткала. Яшчэ як была паннаю. Гэтая ўжо старая. Пачакайце, прынясу іншыя.

Прайшло некалькі хвілін. Гаспадыня разлажыла сваё багацце. Ад яркасці ды разнараднасці колераў і ўзораў аж у хаце паяснела. Здавалася, што гэтакіх жамчужынак народнага ткацтва не мог бы прыдумаць найгеніяльнейшы мастак.

— Ці і зараз займаецеся Вы вырабам гэтакіх плахт? — запытаў я, калі мінула першае ўражанне.

— Не маю цяперыка на гэтае часу. Гэта шмат працы патрабуе, але на вёсцы дзяўчаты яшчэ ткуць.

«Варта, каб спічкоўскімі рамеснікамі - мастачкамі зацікавілася ЦПЛіА», — падумаў я і на заканчэнне звярнуўся да сваёй субяседніцы з пытаннем аб яе пажаданнях.

— А чаго ж я магу сабе жадаць? Так, папраўдзе, то нічога. Хлеб маем, соль маем, да хлеба таксама знойдзецца, ну і больш чаго трэба? Хіба толькі пажадала б, каб Бог даў здароўя маім дзецям і мне.

Гутарыў:

ВІКТАР РУДЧЫК

фота:

ГЕНРЫК РАГАЗІНСКІ

Іх клічуць роднае слова і песня

Глыбокі і радасны след на працягу 7-мі год пакінула праца на ўдзельніках гуртка мастацкай самадзейнасці ў Гарадку. Яшчэ большы след яна пакінула ў сэрцах тых усіх людзей, якім давялося бачыць хаця адно выступленне з агульнага ліку 400, бо столькі разоў Гарадоцкі калектыў мастацкай самадзейнасці выступаў на сцэне перад грамадскасцю за гады свайго існавання.

Гастролі ў вёсках і мястэчках, частыя выступленні ў эфіры беластоцкага радыё, удзел у V Сусветным фестывалі моладзі і студэнтаў у Варшаве, удзелы ў элімінацыях калектываў мастацкай самадзейнасці давалі магчымасць не толькі паказацца перад людзьмі, але і пашыраць, часта мяняць рэпертуар і дасканаліць сваё майстэрства.

Ад першага выступлення, якое Гарадоцкі мастацкі калектыў наладзіў у мясцовай святліцы 8 сакавіка 1954 года, мяняўся не толькі рэпертуар калектыва, але і ўдзельнікі. Зараз працуюць у гуртку толькі 3 «старыя» ўдзельнікі. Гэта вядомае трыё: Ніна Цыванюк, Ніна Мушынская і Аляксандра Яроцкая.

Праз увесь час калектыў падзяляўся на харавую і драматычную секцыі. Цяжка было б хіба пералічыць усе пункты рэпертуару ад заснавання калектыву па сённяшні дзень. Лягчэй гэта мо' з драматычным рэпертуарам: «Проба агнём», «Партызаны», «Суседка», «Паўлінка», «Валодзін гальштук», «Міхалка», «Суд», «Боты», «Без віны вінаватыя», «Не кату масленіца», «Граза» і інш. Частка гэтых п'ес ставілася толькі ў перапрацаваных урыўках. Апошнім часам калектыў рыхтуе пастаноўку п'есы Аляксандра Астроўскага «Даходнае месца» (у ўрыўках).

Калі гаварыць аб песенным рэпертуары, дык быў ён не менш багаты — ад меладыйных старых песняў аж да жартаўлівых уласных частушак.

Сёння ў калектыве працуе 13 чалавек. Роднае слова кліча іх да працы з аднаго боку, а родныя людзі з другога.

З выпадку 7-ай гадавіны пажадаем тым, хто працуе ў Гарадоцкім калектыве, добрых поспехаў, а тым хто працаваў, каб вярнуўся ў калектыў.

М. КУРАШ

Гарадоцкі калектыў у пастаноўцы «На ўскраіне сяла». фота: Г. РАГАЗІНСКІ

ЯК ЖЫЛОСЯ ПАД УЛАДАЙ ЖАНЧЫНЫ

працяг са стар. 3

А вось прыклад захавання пэўных форм матрыярхату ў нашыя часы:

У Паўднёвай Афрыцы на рэчцы Замбезі ЛІВІНГСТОН — выдатны англійскі падарожнік — даследавальнік Афрыкі (1813—73) спаткаў балонцаў, прыгожае і моцнае племя, у якога жанчыны карыстаюцца прывілеямі. Яны прымаюць удзел у радзе.

Калі муж скрыўдзіць жонку, ён караецца надта балючым спосабам — голадам. «Муж вяртаецца дамоў, — расказвае Лівінгстон, — каб паесці, але жонка адпраўляе яго да другой і ён не дастае нічога. Змучаны і галодны ён улазіць на найвышэйшае дрэва ў вёсцы і жаласліва апавяшчае: «Слухайце, слухайце, я думаў, што жаніўся на жанчынах, а яны для мяне ведзьмы. Я халасцяк і няма ў мяне ніводнай жонкі. Ці ж гэта добра для такога пана як я».

ДЖОНСТАН (1858 — 1927) — удзельнік адной англійскай экспедыцыі аб жанчынах аднаго племені на Конга: яны часта мацнейшыя ад мужчын, лепш развіты і маюць прыгожую фігуру.

ПАРКЕ аб жанчынах іншага племені з-над Конга: — Гэта прыгожыя стварэнні, якія могуць несці такую самую ношу як мужчыны.

ШЭЛОНГ аб папуасах Новай Гвінеі сцвярджае, што жанчыны іх мацнейшыя ад мужчын.

РАСКАЗ АДНАГО НЯМЕЦКАГА ДОКТАРА, які даследаваў Камерун (Афрыка). **«У большасці родаў права наследства абапіраецца на матрыярхаце. Бацькоўства — рэч абыякавая. Братамі і сёстрамі лічацца толькі дзеці адной маці. Мужчына перадае сваю маёмасць не сваім дзецям, а дзецям сваёй сястры, гэта значыць сваякам, аб якіх напэўна ведае, што з'яўляюцца яго раднёй.**

Галава народа Майі вытлумачыў мне: — Мая сястра і я, зразумела, кроўныя сваякі, бо мы дзеці адной маці; мая сястра таксама несумненна родная свайму сыну; такім чынам яе сын — мой наследнік і пасля маёй смерці будзе каралём майго горада. «А ваш бацька?» — спытаў я. «Я не ведаю, што гэта такое — мой бацька», — адказаў ён. Калі я затым спытаў у яго, ці ж не мае ён дзяцей, ён адказаў, качаючыся па зямлі ад смеху, што ў іх не мужчыны маюць дзяцей, а толькі жанчыны.

На мяжы Еўропы і Азіі

На Урале, там дзе праходзіць граніца Еўропы і Азіі, устаноўлены новы абеліск. Пяціметравую калону вянчае шар, навокал якога размешчаны мадэлі спадарожнікаў Зямлі.

У дзень урачыстага адкрыцця абеліска жыхары недалёкага пасёлка Ўралец, адзетыя ў старадаўнія касцюмы, спаткалі на граніцы дзвюх частак свету ўсіх праязджаючых і па старыннаму абычаю частавалі іх рускім квасам.

Міжнародная жаночая арганізацыя

МІЖНАРОДНАЯ ДЭМАКРАТЫЧНАЯ ФЕДЭРАЦЫЯ ЖАНЧЫН — масавая дэмакратычная жаночая арганізацыя. Была створана 1 снежня 1945 года на Міжнародным жаночым кангрэсе ў Парыжы. **Задачы МДФЖ: актыўны ўдзел у барацьбе за поўнае знішчэнне фашызма, за мір між народамі; барацьба за поўнае раўнапраўе жанчын з мужчынамі ва ўсіх галінах палітычнага, эканамічнага і сацыяльна - прававога жыцця, за права жанчын да вучобы, працы і роўнай з мужчынамі платы; барацьба за лепшае жыццё для дзяцей і за іх дэмакратычнае выхаванне.**

Гэта найбольшая па колькасці членаў арганізацыя ў свеце. Да яе належаць прагрэсіўныя жаночыя арганізацыі ўсіх краін свету ў тым ліку і Ліга жанчын Польшчы.

Адкуль узялося свята жанчын

На 2-ой Міжнароднай канферэнцыі жанчын сацыялістак у Капенгагене (Данія) ў 1910 годзе па прапанове Клары Цэткін, было прынята **лічыць дзень 8 сакавіка Міжнародным днём жанчын і праводзіць яго штогод, як дзень міжнароднай салідарнасці жанчын у барацьбе за роўныя эканамічныя і палітычныя правы з мужчынай.**

РЭКІ ПАПЛЫВУЦЬ НАЗАД

Калі паглядзець на Каспійскае мора, здаецца, што яно паўнаводнае. Аднак Каспій плыцее. Каспійскім капітанам прыходзіцца ўсё асцярожней праводзіць свае судны да прычалаў, ад якіх адступае мора. Глыбіня ўменьшываецца, мелі ператвараюцца ў астравы, залівы знікаюць. У дэльце Волгі з 500 прытокаў і рукавоў суднаходным астаўся толькі адзін Бахцемір. За апошнія 30 год узровень мора панізіўся больш, чым на 2 метры. Каспій змагаецца ў адзіночку. Ён аддае больш вады, чым атрымоўвае. Каспію неабходна дапамога.

Апрача таго, з кожным годам павялічваюцца пасяўныя плошчы Паволжжа. Аднак яшчэ большасць зямель не апрацоўваецца. Не хапае вады. А да тысячы кіламетраў на поўнач Пячора і Вычагда праз лясы і балоты нясе лішкі вады ў Ледавіты акіян.

Зараз плануецца, каб гэтыя лішкі вады перадаць Волдзы і Каспію, каб павярнуць іх з паўночнага напрамку на паўднёвы, да Каспія. І так будзе.

Пройдзе некалькі год і будуць вырыты новыя руслы для гэтых рэк, будуць на іх пабудаваны агромныя плаціны, агромныя вадасховішчы.

Адна зямельная плаціна будзе пабудавана там, дзе ў Пячору ўпадзе Воя, другая — на Вычагдзе, непадалёку Усць-Кулыма, трэцяя — з гідраэлектрастанцыяй на Верхняй Каме.

Усць-Войская плаціна будзе даўжынёй у 12,5 км, Усць - Куломская — даўжынёй блізка 2 км і Верхнекамская — даўжынёй 5,5 км. Будаўнікі воды гэтых рэк накіруюць у Каму.

Паўночныя рэкі стануць новымі марамі. Тры агромныя вадасховішчы разальюцца паміж трыма плацінамі гэтай гідрасістэмы да горада Бароўска на Верхняй Каме.

Гэтыя вадасховішчы будуць злучаны каналамі паўночным — Пячорска - Вычагодскім і паўднёвым - Вычагодска - Камскім. Даўжыня першага канала — 62 км, другога — 99 км. Агульная плошча аб'яднанага такім чынам вадасховішча складзе 15 500 квадратных кіламетраў. Магутны паток ульецца ў рэчышча Волгі. Мільярды кубаметраў вады Пячоры і Вычагды прынясуць новае жыццё ў засушлівыя стэпы Заволжжа і ператвараць іх у мора калосся. Праз турбіны гідрастанцый Волжскага каскада паплывуць новыя мільёны кілаватаў энергіі.

А ці Вычагда і Пячора не стануць ахвярамі сваёй шчодрасці? Не. Гэтым рэкам не пагражае абмяленне. Усць-Куломская плаціна некалькі раз у год будзе ўпускаць частку адрэзаных вычагодскіх вод у старыя берагі. Адносна другой паўночнай ракі, то прапануецца пабудаваць на ўчастку ад горада Пячоры да Нар'ян-Мара тры маланапорных гідравузлы, альбо пабудаваць у ніжнім цячэнні вялікую ГЭС, якая падніме ўзровень вады.

Каспій будзе штогод дадаткова атрымоўваць каля 40 кубічных кіламетраў вады. Пройдзе некалькі год і на картах свету паявіцца яшчэ адна папраўка ўнесеная савецкімі людзьмі. Пячора і Вычагда будуць упадаць і ў Ледавіты акіян і ў Каспійскае мора.

Тры гады таму назад я закахаўся ў адной дзяўчыне. З ёю год хадзіў на забавы, заходзіў да яе хаты. Аня малодшая ад мяне на 6 год. І яна стала гаварыць сваім калегам, што я для яе за стары. Калі я аб гэтым даведаўся, перастаў хадзіць да яе.

Яна пачала дружыць з малодшым, са сваім аднагодкам. Але ён пасля года часу пакінуў яе.

Да яе пачалі звяртацца іншыя маладыя людзі з прапановай жаніцьбы. Аднак Аня не хоча за іх выходзіць замуж. Я і далей калі-некалі заходжу да Ані. Яе бацькі жадаюць, каб я з Аняй ажаніўся. Аб гэтым і мне гавораць. Але я бацькам яе нічога не кажу, бо Аня пра гэта маўчыць. А сам не асмельваюся ў яе аб гэтым запытацца, бо баюся, каб яна пазней не смяялася з мяне перад сваімі і маімі калегамі і знаёмымі. Якім спосабам аб гэтым спытаць Аню і што зрабіць, каб з ёю ажаніцца?

Коля з Бельска

Як вынікае з гэтага лісту, Вы па-сапраўднаму, глыбока закахаліся ў Аню. І кахаеце яе ўжо тры гады. Але аб гэтым Аня не ведае. І Вам не трэба сароміцца гэтых высокіх пачуццяў да яе. Вам трэба сабрацца з адвагаю і прызнацца Ані ў любві да яе і сур'ёзна з ёю аб гэтым пагаварыць.

Калі Аня нялёгкадумная дзяўчына, яна зменіць свае адносіны да Вас. Бо кожную любоў трэба цаніць і за яе паважаць чалавека. Кожная дзяўчына хацела б быць моцна каханай. З любві сумленнай, шчырай можа смяяцца толькі несур'ёзны і малавартасны чалавек. Кожная дзяўчына марыць аб тым, каб будучы яе муж кахаў яе па-сапраўднаму, глыбока. Бо гэта залог сямейнага шчасця. Думаю, што ў вас справа хутка наладзіцца.

СЭРЦАЙКА

МОДА

Блузка з адкладным каўнерам і модная спадніца ў папярэчныя паясы.

ЗДАБЫЧА ЗОЛАТА І СОЛІ

ЗОЛАТА

Варта пазнаёміцца, колькі капіталістычныя краіны здабываюць золата. У 1957 годзе здабыта 914.000 кг золата, у 1958 годзе таксама такую ж колькасць, а ў 1959 годзе 1.007 000 кг.

А вось колькі паасобныя краіны здабывалі золата ў 1959 годзе.

Саюз Паўднёвай Афрыкі	642 000 кг
Канада	138 000 „
Злучаныя Штаты Амерыкі	50 000 „
Аўстралія	33 000 „
Гана	28 000 „
Паўднёвая Радэзія	18 000 „
Філіпіны	12 000 „
Калумбія	12 000 „
Конга	11 000 „
Японія	10 000 „

Нягледзячы на вялікую здабычу, цана золата не спадае. У палове 1960 года 31 грам золата каштаваў 35 долараў і 10 цэнтаў.

СОЛЬ

Сусветная прадукцыя солі ў 1959 годзе складала 80,6 мільёнаў тон. Найбольшыя прадуцэнты солі:

Злучаныя Штаты Амерыкі	22,8	мільёнаў тон
Кітайская Народная Рэсп.	12,9	„
СССР	6,5	„
Англія	5	„
Францыя і ФРГ па	3,6	„
Канада	2,9	„
ГДР	1,8	„
Польшча і Італія па	1,6	„
Японія	1,2	„

З іх бярыце прыклад

Сельскагаспадарчы гурток у Дубічах Царкоўных утварыўся ў мінулым годзе ранняй вясною. Зараз гаспадарыць у ім 30 членаў. На працягу свайго існавання сельгасгурток шмат чаго зрабіў. Ён карэнным чынам змяніў жыццё сваіх членаў. Яны набылі малацільны агрэгат і рухавік. Аднойчы на агульным вясковым сходзе абмяркоўвалася справа дзяржаўнага зямельнага фонда, якога значная плошча — каля 80-ці гектараў — займае дубіцкую зямлю. Пасля ажыўленых спрэчак быў падпісаны агульны дагавор, на аснове якога зямельны фэнд перайшоў ва ўладанне сельгасгуртка. Дагэтуль гэтая зямля ляжала аблогам.

Нядаўна сельгасгуртkоўцы за свае складчыны купілі ў гайнаўскім ПОМ-е два трактары маркі Урсус С 325. Якая ж з іх вялікая карысць! Усе добра ведаем, што цяпер «стальны конь» ва ўсіх дзяржавах значна перагнаў сваіх сапернікаў — сялянскіх бегуноў, як і па сваёй сіле, так і па працаздольнасці.

Здаецца, што ўжо ані гектар зямельнага фонда не будзе ў нас аблогам. Вёску ў гэтым выручаць набытыя трактары.

Вялікім крокам у жыцці сельгасгуртка з'яўляецца пераход ва ў яго ўладанне прадпрыемства па вырабу будаўляных матэрыялаў. Гэтая справа была канчаткова вырашана 7 лютага г. г. на агульным вясковым сходзе. Трэба адзначыць, што жвіру ў нашай аколіцы яшчэ ёсць многа, так што сельгасгурткоўскай бетанярні хопіць яго на даўжэйшы час. А побач, жвір — асноўная сыравіна ў вырабе будаўляных матэрыялаў, з якіх сяляне будуць мець вялікія даходы. Трэба выказаць вялікую падзяку старшыні сельгасгуртка Мікалаю Герасімюку і вясковаму солтысу Міхасю Чыквіну, каторыя найбольш уклалі сіл у развіццё супольнай гаспадаркі ў Дубічах.

М. ПАНФІЛЮК

Дубічы Царкоўныя

Настаўнікі і бацькі за адным сталом

Нядаўна ў Бельскім агульнаадукацыйным ліцэі ў Гайнаўцы з выпадку школьнага паўгоддзя адбылася сяброўская сустрэча бацькоў, вучняў і вучаніц IX класа з настаўнікамі. Пры гарбаце абмяркоўваліся многія справы, якія звязаны з школьным жыццём. Гэтая сустрэча пераўтварылася ў надзвычай карысны абмен думкамі і ажыўленыя размовы не толькі на тэмы школы.

Бацькі ўпаўнаважылі мяне, як члена бацькоўскага камітэта, выказаць на старонках «Нівы» словы шчырай падзякі дырэкцыі нашай школы за гэтае сапраўды патрэбнае мерапрыемства.

Аляксандр Янюк

Гайнаўка

Адна з фотавыставак з жыцця Савецкага Саюза, якія сістэматычна наладжвае гарадскі аддзел **БГКТ** у Беластоку.

фота Г. РАГАЗІНСКІ

»Святое пісьмо«

Пад такім загалоўкам атрымаў я 2 лютага г. г. з Ласінскай пошты (Гайнаўскі пав.) пісьмо. Пісьмо было напісана па-руску. У пісьме адзначалася, што ў 1910 годзе, дзесьці ля Кіева, пасвіў малы хлапчук кароў і да яго падышоў старэнькі дзядуля, які яму сказаў, што хутка прыйдзе Ісус Хрыстос і будзе судзіць жывых і мёртвых. Далей паяснялася, што, хто паверыць гэтаму і да 9 дзён напіша і разашле 9 такіх пісем, той атрымае вялікую радасць і шчасце. А хто не паверыць гэтаму і не напіша такіх пісем, таго спаткае вялікае няшчасце. Адзначалася таксама і тое, што адзін чалавек гэтага не зрабіў і таму ў яго памерла дачка. Больш нічога.

Зацікавіла мяне гэтае пісьмо і той, хто яго напісаў, бо ў коліцы Ласінскай пошты няма ў мяне нікога, хто знаў бы мой адрас. Хто пісаў, застаецца таямніцай і цяжка на гэта адказаць. Бо калі пішаў чалавек, які верыць у Бога, то і той у такую хлусню сам не павінен верыць. Ды і тут нічога новага і цікавага няма, а толькі тое, што дзесьці, хтосьці, кагосьці бачыў і чуў ад яго некалькі гэтых слоў. Бо хіба ж гэта не новае што х апчук пасе кароў і бачыць старыка. Такое здарэнне не трэба шукаць ля Кіева і то ў 1910 годзе, бо па сённяшні дзень і ў нас гэта можна спаткаць.

Я са свайго боку хачу сказаць некалькі слоў для гэтага «веруючага» чалавека, бо напэўна ён мала ў чым разбіраецца, а чытаць, то нават і Евангелля не чытаў. Бо ў Евангеліі сказана: «Будуць хадзіць усялякія людзі і казаць, што там а там ёсць Хрыстос і іншае, то каб ім не верылі, бо гэта няпраўда».

Калі б гэты «веруючы» чытаў і гісторыю, то ён не здзівіўся б і гэтаму «страшнаму суду», дзе будуць судзіць жывых і мёртвых, бо такі суд адбыўся нават у апошнім дваццацігоддзі. Такі суд адбыўся пасля заканчэння вайны супроць нямецкага фашызма ў Нарымберзе. На гэтым судзе судзіліся жывыя і мёртвыя, судзілася ўся нечысць чалавечага роду, а сказаць славамі веруючага, усе грэшнікі. Раю табе прачытаць гісторыю, а не займацца такой хлуснёю.

Мікалай Фірсовіч

Відава

Бельскі павет

Яны маюць заўсёды ўдоваль работы

Настаўнік працуе цэлы дзень, а нярэдка і вечарам і позняй ноччу. Трэба падрыхтавацца да урокаў, паправіць сшыткі і наогул зрабіць многа іншых работ, звязаных з прафесіяй настаўніка. Нярэдка здараецца, што настаўнікі, шукаючы дадатковага заробку, маюць мала часу на самаадукацыю і таму не выконваюць належным чынам сваіх штодзённых абавязкаў.

А як прадстаўляецца справа ў пачатковай школе ў Гарадку? Хаця ў школе вучыцца звыш 400 вучняў, настаўнікі пасля заняткаў у школе знаходзяць час і на самаадукацыю і на іншыя культурныя заняткі. Зараз пры школе існуе курс для тых, якія не скончылі 7-мі класаў. Гарадоцкія настаўнікі маюць цяпер работы, як кажуць, «па вушы». Пасля нармальных заняткаў у школе мусяць яны яшчэ вучыць вечарам. Тут на асаблівую ўвагу заслугоўваюць такія настаўнікі, як Павел Кандрусік, Уладзімір Ваўрэнюк, Сцяпан Зенюк, Кацярына Калачынская і Раіса Кандрусік. Нягледзячы на гэта, настаўнікі пасля заняткаў у школе знаходзяць час і на заняткі ў гарадоцкім драмгуртку, які цешыцца вялікай папулярнасцю не толькі ў Гарадку і аколіцы, але і сярод жыхароў усёй Беласточчыны.

Настаўнікі маюць заўсёды ўдоваль работы. Ведаць аб гэтым павінны ўсе, а асабліва тыя, якім здаецца, што прысвяціўшыя сябе гэтай цяжкай і адначасова высакароднай прафесіі людзі маюць лёгкае, бестурботнае жыццё.

Алесь Савіцкі

Белявічы

Беластоцкі павет

КНІЖКІ ВУЧАЦЬ

Калі б запытаць у кожнага спатканага жыхара Белявіч (Беластоцкі пав.), хто найлепш у іх вёсцы гаспадарыць, дык адказ будзе наступны: «У нас прыкладнымі гаспадарамі з'яўляюцца Уладзімір Храноўскі, Іван Трахімчык, Алесь Трахімчык, Алесь Казёл, Мікалай Марцінчык, Сямён Кахановіч і Мікалай Куліковскі». Яны заможней жывуць ад паасобных аднавяскоўцаў, хоць і зямлі ў іх не больш. У чым жа справа, у чым сакрэт? На гэтае пытанне вось які адказ даюць аднавяскоўцы: — «Яны чытаюць многа сельскагаспадарчых кніжак, быццам аграномы і заатэхнікі».

І сапраўды. Гэтыя сяляне ведаюць што калі пасеяць, дзе пасеяць. Яны знаюць як трэба карміць свіней, каб яны хутка таўсцелі. Варта падкрэсліць, што некаторыя сяляне бяруць прыклад са сваіх гаспадарлівых аднавяскоўцаў. Яны купляюць кніжкі, цікавяцца найноўшымі дасягненнямі агратэхнікі. Гаспадары пераконваюцца, што каб добра гаспадарыць, каб заможна жыць, патрэбныя веды.

Алесь Савіцкі

Белявічы

Гэтая справа патрабуе неадкладнага вырашэння

Коматаўцы (Беластоцкі пав.) дагэтуль не маюць яшчэ сваёй дабраахвотнай пажарнай каманды. Гэтай справе не прысвячалася ў нас большай увагі. Толькі ўзнікненне вялікага пажару ў верасні мінулага года ў Коматаўцах прымусіла іх жыхароў задумацца над неабходнасцю заснавання мясцовай пажарнай каманды.

6 верасня 1960 года нечакана ўспыхнуў пажар у той час, калі большасць жыхароў знаходзілася ў хатах. Таму вельмі хутка была заўважана гэта небяспека. І агонь быў бы спынены ў зародку, калі б у вёсцы знаходзілася ўласная матапомпа і пажарная каманда. У найгоршым выпадку згарэлі б тыя забудаванні, якія былі спачатку ахоплены полымем. А так, нягледзячы на ахвярнасць жыхароў пры гашэнні пажару, ён перакідаўся ўсё далей і далей. Калі б не ахвярная дапамога дабраахвотных пажарных каманд з Гарадка, Міхалова і з вёскі Ласіняны, якія па прычыне кепскай дарогі прыехалі трошкі запозна, згарэла б палова вёскі. З'явілася таксама прафесіянальная пажарная каманда з Беластока, але ўжо не паспела нічога зрабіць. Згарэла 16 будынкаў, у тым ліку 4 хаты. Пажар прычыніў вялікія шкоды жыхарам Коматаўцаў.

Гэтая падзея прымусіла сялян з большай удумлівасцю заняцца справай арганізацыі сваёй уласнай супрацьпажарнай аховы. Да яе паспела запісацца звыш 20 чалавек. Аднак на гэтым і ўсё скончылася. А вельмі шкада. Ці ж, як кажуць, навука пайшла ў лес? Такая лёгкадумнасць гаспадароў Коматаўцаў ужо раз шмат каштавала. А ці ж можна, напрыклад, заручыцца, што ў Коматаўцах ці ў суседняй вёсцы не ўспыхне калісь ізноў пажар.

А. Гедзіч

Коматаўцы.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. **Telefony:** red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,16 $.

Nakł. 5000. Błtk. B-3

ЛЮДЗІ ШУКАЮЦЬ БЯДУ

ЗАБІЎ ЧАЛАВЕКА

Шафёр, Станіслаў Харашуха, з Сямяціч, едучы грузавіком праз Сямяцічы, наехаў на Вячаслава Куца, які ў той час пераходзіў праз вуліцу. В. Куц ад удару памёр на месцы. Яму было 30 год. Шафёр хацеў зацерці следы свайго злачынства, уцякаючы сваім самаходам. Аднак сямяціцкая міліцыя хутка знайшла злачынцу.

НАЖАЎНІК

Васіль Данелюк з вёскі Гукавічы, у Гайнаўскім павеце, цяжка параніў нажом у жывот Мікалая Пучка з Кленікаў (Гайнаўскі павет). Пракурор загадаў арыштаваць злачынцу.

ЗЛАДЗЕІ

Вітальд Яблушэўскі з Трусак (Бельскі пав.) украў 150 кг. ячменю ад Язэпа Скшыпкоўскага з той жа вёскі.

Вячаслаў Пенчык з Беластока (Фабрычная 43 кв. 2) украў у Бюро Нараўскага ПОМ-у дзве лічыльныя машыны агульнай вартасці 17 587 зл. Абодвух зладзеяў арыштавана.

«ГАРАЧАЕ КАХАННЕ»

Антаніна Бароўская з Беластока была каханкай Язэпа Ланеўскага, які жыве ў Беластоку пры вул. Міцкевіча 33. Каханак часта біў сваю «сяброўку». Аднак гэтага было яму мала. Нядаўна падпаліў яе кватэру. Суседзі агонь пагасілі, а «каханак» пайшоў пад міліцэйскі ключ.

П. БЯДА

Перадачу на беларускай мове Беластоцкага радыёвяшчання (сярэднія хвалі 219,5 м) слухайце ў панядзелак у 13 гадз.

6 сакавіка ў беларускай перадачы пачуеце рэпартаж з дзейнасці ляшуцкага мастацкага гуртка на Гайнаўшчыне. Аб жыцці беларускага ліцэя ў Бельску будзе гаварыць яго дырэктар Яраслаў Кастыцэвіч.

Праграму беларускай перадачы закончыць агляд чарговага нумару «Нівы». І як заўсёды — у праграме прыгожыя мелодыі.

ВЕЧАР ЭСПЕРАНТА

Чарговым пасяджэннем дыскусійнага клуба пры Варшаўскім аддзеле БГКТ была цікавая гутарка Балеслава Манкевіча аб эсперанта. Выкладчык, які адну кадэнцыю працаваў старшынёй, а дзве — сакратаром Галоўнага праўлення Саюза польскіх эсперантыстаў і які з'яўляецца рэдактарам многіх падручнікаў і часопісаў у мове эсперанта, надта добра валодае гэтай сусветнай мовай і дакладна ведае яе гісторыю. Балеслаў Манкевіч расказаў аб жыцці заснавальніка эсперанта Людовіка Заменгофа, які нарадзіўся і працаваў у Беластоку, аб вывучэнні гэтай цікавай мовы і дзейнасці эсперантыстаў у Савецкай Беларусі, у Польшчы і ў іншых краінах.

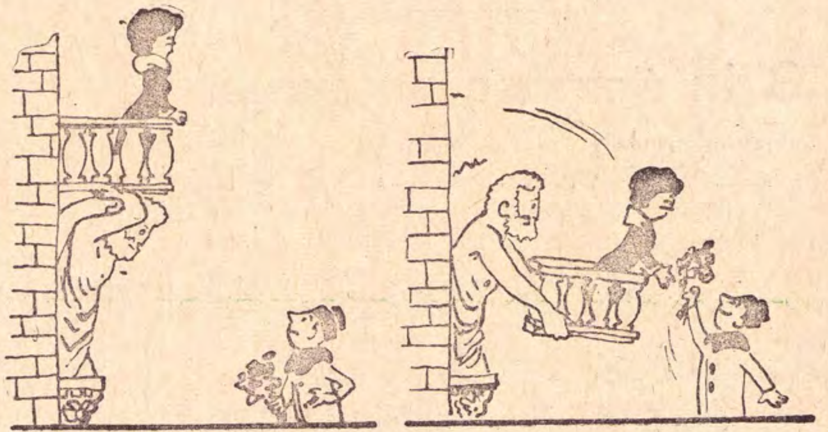
Прысутныя з вялікім зацікаўленнем пазнаёміліся з многімі прынесенымі выкладчыкам часопісамі і кніжнымі выданнямі мастацкай літаратуры, выдадзенымі ў многіх краінах свету.

В. Ш.

У ДЗЕНЬ ЖАНОЧАГА СВЯТА

ЮБІЛЕЙНЫ

Юбілеі бываюць доўгія і кароткія, вялікія і малыя, вясёлыя і сумныя, адным словам такія, як большасць нашых юбіляеў.

Калі чалавек ідзе на юбілей і вяртаецца пасля трох дзён дахаты і то не адразу, але з перасядкай у камісарыяце, значыць быў ён на доўгім юбілеі. На кароткім юбілеі запрошаны забяжыць да юбіляра, кульне кілішак, закусіць цыбулькай, анекдот раскажа, з юбілярам пацалуецца, перапросіць і развітаецца. Пры малых грашовых расходах вялікага юбілея сам цудатворца не зробіць. За дзяржаўныя сродкі сёння забаронена арганізаваць папойкі, таму вялікія юбілеі выйшлі ў нас з моды. Затое малыя юбілеі на кожным кроку сустрэнеш, у растаране, буфеце ГС, у суседавай хаце і г. д. Нагоды бываюць усялякія. Пяты раз карова ацялілася — чокнемся! Дзесяты мароз стукнуў — патрэцца трэба! Цёшча нагу зламала — вып'ем на здароўе цёшчы! Ды ці пералічыш усе гэтыя нагоды?

Або, напрыклад, святкуе нехта сярэбранае вяселле. Юбіляры сядзяць на ганаровым месцы. Музыка грае. Звоняць кілішкі. Сыплюцца тосты. Вяселле у разгары, а мы думаем: Юбіляр велікамучанік — як жа ён вытрымаў 25 год з гэтай брытвай. Мо' з гэтага выпадку ён і рады. Сумна выходзіць такі юбілей, дзе слязу выліць трэба над лёсам чалавека.

А залатое вяселле?

Глядзіш на старыка - багатыра і кандыдата ў рай бачыш. Паспрабуйце толькі, мілыя чытачы, з адной бабай 50 гадоў пражыць. Тут і майстэрства і гераізм неабходны.

Таму ў залатыя гады і ўзнагароджваюць юбіляраў залатымі медалямі. А ад дзяцей сваіх яны ў большасці выпадкаў фігу з макам атрымоўваюць.

Юбілей нашай «Нівы» нічога супольнага з такімі ўрачыстасцямі не мае.

Юбілей «Нівы» — малады, пяцігадовы і святкуем мы яго з усімі нашымі чытачамі.

За мінулыя пяць гадоў ніхто ў рэдакцыі не пастарэў. А галоўны рэдактар нават памаладзеў, таму што чытачоў «Нівы» прыбывае.

У рэдакцыі ўсе жывыя і здаровыя, чаго і чытачам жадаем. Хаўтур у рэдакцыі не было. Праўда, быў час, што, здавалася, Андрэй Самасей памёр. Але смерць яго аказалася толькі клінічнай. Выжыў Андрэй і далей вершамі сваімі нас радуе.

Падобны выпадак у Маскве быў. Там сабака нябожчыкам быў дзве гадзіны. Цела яго астыла да 11 градусаў. Але прафесар Нягоўскі падагрэў сабаку, крыві напампаваў і сабака ажыў. Сёння ён жыве і весела скача, толькі вершаў не піша.

Некаторыя з чытачоў - юбіляраў несумненна памятаюць маё першае прывітанне «Бывай і здаровы» і скажуць: зябадай яго качка сляпая, а што ж ён напіша ў 10-гадовы юбілей?

Людзі добрыя, ды пасадзіце мяне хоць у мяккае крэсла, усяроўна напішу! Нават смерць у гэтым мне не перашкодзіць, калі ў патрэбны час у прафесара Нягоўскага не будзе юбілея. А чытачоў нашых няхай ахоўваюць чыстыя і нячыстыя сілы да наступнага юбілея «Нівы». Жывіце здаровы, каб нічога не перашкаджала вам тэрмінова аплачваць падпіску на родны часопіс. Жадаю вам гэтага ад чыстага сэрца, таму што пошта працуе пакуль што не зусім чыстасардэчна і нябожчыкам не ўручае «Нівы».

Дзядзька Лявон

НЕ ПРАГАВАРЫЛАСЯ

Адна маці мела чатыры дачкі. Усе яны былі прыгожыя, толькі гаркалі і таму не маглі выйсці замуж. Аднойчы маці ім загадала, як прыедуць райкі, каб яны нічога не гаварылі, а яна ўсё будзе адказваць.

Прышоў той час, калі прыехалі райкі. Дочкі сядзяць моўчкі, за іх маці гаворыць. Але маці вышла ў кухню. Кавалер запаліў папаросу, а запалку кінуў на палавік.

— Каварэр, каварэр, паравік прагарэў!
А другая:
— Ты б ужо Чара лепш маўчара.
А трэцяя:
— Ты жабыла, што табе мама гаварыра!
А чацвёрта:
—Шрава Богу, шрава Богу, што хоць я не прагаварырася!

Ольга Назарук
Плюцічы

МІЛАЕ ПАРАСЯТКА

Аднойчы мужык з жонкай павезлі на рынак парасятка. Вязуць гэтае парасятка, а яно ім выскачыла з воза і ўцякло. Кажа муж:
— Вось табе і бяда, няма парасятка.
— Ах ты, мілае маё парасятка, — кажа жонка.
— А каб ты прапала, — кажа да жонкі муж, — у цябе парасятка мілае, а муж для цябе не мілы. 20 год з табою пражыў, і ты мяне ні разу не назвала мілым!

Марыя Казачук
Старына

ГАРАНТАВАНАЯ КАСА

Селянін купіў касу і вострым бокам прабуе яе па барадзе. Убачыўшы гэта сусед, спалохаўся і пытае:
— Сусед, што вы касою голіцеся?
— Не, я хачу спраўдзіць, якая сталь.
— То ж вы можаце акалечыцца!
— Э, там, кажаце... гэта ж выраб краёвы

Ніна Аляксеюк
Палічна

ПАПЯРОСА

Курыў дзед папяросу, ды курачы, трымаў яе ў зубах. Падышоў да яго малы ўнук і кажа:
— Дзеду, ці не выляціць у цябе гэтая папяроса?
— Не, — адказаў дзед. Рот у яго адчыніўся і папяроса выляцела.

Галя Марцінчык
Белявічы

ГУСІНАЯ СКУРА

— Тата, ці на мне вырасце пер'е?
— Чаму мела б вырасці?
— Бо я маю гусіную скуру.

Марыя Кузьміч
Гарадок

НЕ ТАЯ ХУТКАСЦЬ

Настаўнік дыктуе задачу:
— Едзем лодкаю з хуткасцю 3 кіламетраў на гадзіну...

Раптам убачыў ён, што адзін з вучняў не піша. Настаўнік пытае яго:
— А ты, Коля, чаму не пішаш?
— Я не хачу лодкай, я параходам, — адказаў той.

Анна Шыла
Койлы

КОЛЬКІ БЫЛІ Ў РАЮ

— Як доўга Адам і Ева былі ў раю? — пытае настаўнік рэлігіі вучня.
— Да восені, — адказвае вучань.
— Чаму да восені? — здзіўляецца настаўнік.
— Таму да восені, бо яблыкі раней не даспяваюць, — вытлумачыў вучань.

Валянціна Шкода
Грыгароўцы.

Жаночыя частушкі

Я пяю сягоння песні,
Бо я вельмі рада,
Гэта шчасце мне дала
Народная ўлада.

А калісьці я жыла,
Слёзы пралівала,
Непісьменная была,
Долю праклінала.

Разлівайся, разлівайся,
Рэчанька шумлівая.
Стала нашая жанчына
Вольная, шчаслівая.

Гаварылі раней бабе:
— Далей кухні не хадзі.
А цяпер яна і ў школе,
І ва ўладах правадыр.

Раней цёмная была,
Не бачыла свету,
А цяпер я старшыня
Нашага савету.

(Паводле «Беларускіх частушак»)

— А мо' яны не хочуць, каб ім памагаць?

ПАМОГ БЫ

Дрэнна выглядаеш, мой суседзіку.
— Цэлую ноч не магу спаць. Як да першага не аддам Янку 900 злотых, то не ведаю што будзе.
— Ах, мой суседзіку, чаму ты да мяне раней не прышоў!
— А што? Пазычыў бы мне грошай?
— Не, мой суседзіку, але маю лякарства, ад якога ты мог бы спаць.

Зінаіда Карповіч
Страшава

